

Справа жыцця

СЛУХАЦЬ МУЗЫКУ ДУШЫ

Адзіны ў краіне майстар балалаек і домраў пра сустрэчу з Прэзідэнтам, рыбалку і «Deer Purple»

У прасторнай зале комплексу «Рамонак» халаднавата, але не ад гэтага дрыжыкі ў пінскага майстра музычных інструментаў Руслана МАКАРЭВІЧА. Ён трохі хвалюецца, і не дзіўна — не кожны ж дзень бывае сустрэча з Прэзідэнтам! Калі кіраўніцтва каледжа, дзе ён працуе, абвясціла аб запрашэнні на выстаўку для кіраўніка дзяржавы, не паверыў: «Жартуеце?»
І вось, пазнаёміўшыся з Русланам менавіта падчас гэтай сустрэчы, я накіравалася ў яго родны Пінск, каб больш даведацца пра справу яго жыцця.

Балалаечны драйв

Хлопчыкам Руслан Алегавіч наведваў музыкальную школу. Трапіў у аркестр народных інструментаў, дзе яму даручылі балалайку: «І вось не паверыце, калі пачаў іграць, адчуў, як цяпер кажуць, драйв».

А потым прыйшла любоў (і не толькі да музыкі). Пасля школы Руслан Макарэвіч паступіў у Беларуска інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі (цяпер БДАТУ). Там іграў у аркестры, якім кіравала студэнтка кансерваторыі Аксана. У будучым гэтая дзяўчына стала жонкай Руслана Алегавіча.

— У Аксаны была балалайка ручной работы вядомага расійскага майстра. Калі ўзніклі паломкі, трэба было ехаць у Маскву да гэтага спецыяліста. Задаўся пытаннем, чаму ў нас няма прафесіяналаў таго ж узроўню? У той час я ўжо быў інжынерам, нават аспірантуру скончыў. Падумаў: няўжо не змагу разабрацца, — успамінае майстар.

Пачаў шукаць літаратуру — знайшоў у Ленінскай бібліятэцы некалькі матэрыялаў у часопісах. У яго рабочым кабінёце і сёння заўсёды пад рукой артыкул савецкага авіяканструктара Марка Купфера «Слова пра балалайку» з часопіса «Наука и жизнь» 1986 года:

— Там сцісла напісана ўсё, пра што я хацеў даведацца. Аўтар сам рэстаўраваў старажытныя балалайкі. Гэта было яго хобі. Таксама Купфер замалёваў, як што ўстроена. Па сутнасці, ён правёў велізарную даследчую работу і стварыў зборны вобраз балалайкі, якую назваў «Масквічка». Гэты інструмент пакладзены ў аснову маіх вырабаў.

Праз знаёмых музыкантаў Руслан Макарэвіч знайшоў тэлефон аўтара і напісаў яму ліст, якая паклала старт яго працы. Майстэрняй была кухня. Першы інструмент зрабіў у 1992 годзе. Працаваў над ім цэлы год. Па прыкладных падліках за гэты час Руслан Макарэвіч адрамантаваў і стварыў ужо 60 домраў і балалаек:

— Рабіў два-тры інструменты ў год. Больш не заказвалі. Многія не ведалі, што дзесьці ў Пінску ёсць дзівак, які робіць балалайкі.

Сакрэты майстэрства

Самы складаны этап у рабоце над музычнымі інструментамі — падбраць матэрыял. У выпадку балалайкі — дрэва. Традыцыйнымі былі клён, елка, кедр.

— А мне падабаецца дрэва падук. Пастукаў па яловай дошчачцы — нядрэнны гук, пастукаў па палісандры — таксама цікавы. Спрабаваў арэх, ясень. Калі пастукаў па падуку, вырашыў, што з яго трэба рабіць корпус. На мой погляд, з гэтага матэрыялу атрымліваюцца выдатныя інструменты, — дзеліцца таленавіты пінчук.

За экзатычнай драўнінай часам прыходзіцца ездзіць і за мяжу. Найлепшы матэрыял для інструментаў з дрэў, якія растуць павольна, напоўнячы ці ў гарах.

Але галоўная асаблівасць гэтага этапу ў тым, што драўніна пойдзе

ў справу не адразу. Парэзаная на тонкія дошчачкі, яна павінна «вытрымацца» мінімум пяць-шэсць гадоў, а то і ўсё 10—12:

— Гэта падобна да справы вінаробаў. Вядомыя вытворцы бочкі з напоймі закопваюць. І чым больш віно захоўваецца, тым лепшай яно якасці. Тое ж самае і з дрэвам. Ад некаторых майстроў я чуў, што запасы драўніны засталіся ў іх у спадчыну — з вытрымкай 50 гадоў. У мяне, вядома, такіх магчымасцяў

Руслан МАКАРЭВІЧ са сваімі вырабамі.

не было, 10—12 гадоў — ужо добра. Але ёсць матэрыял, які захоўваецца амаль чвэрць стагоддзя.

Балалайка складаецца прыкладна са 100 дэталей. Асноўныя элементы, акрамя струн, — гэта корпус, гриф (ручка) і дэка (плоская частка корпуса), якая фарміруе гук. Для дэкі выдатна падыходзіць матэрыял венге, палісандр. Свае хітрукі ёсць у кожнага элемента балалайкі. Напрыклад, гриф бывае склеены з некалькіх частак. Унутры змяшчаецца спецыяльная сцяжка — анкерны болт, які не дае гнуцца ручцы пад нацяжэннем струн.

Руслан Алегавіч стварае інструменты для прафесіяналаў і вучняў музычных устаноў адукацыі. На адну балалайку акрамя драўніны ідуць кілаграмы цяжару, метры стараннасці, частка душы аўтара і... 30 дзён. Ацэньвае майстар карпатлівую ручную працу над прафесійным інструментам у 2000 беларускіх рублёў. Балалайкі прасцейшыя, з таннейшых матэрыялаў (але не з меншай любоўю) каштуюць у два разы менш. Попыт на індывідуальныя балалайкі і домры ў Руслана Макарэвіча невялікі. Больш запатрабаваны рамонт інструментаў.

— Раней, калі быў маладзейшы, ездзіў па музычных школах, прэзентаваў свае інструменты. Цяпер нідзе рэкламу не даю, але музыканты мяне ведаюць, — адзначае майстар і расказвае аб прынцыпе сарафаннага радыё. — Выканаўцы сустракаюцца на конкурсах. Пытаюцца, у каго чый інструмент? Так і даведваюцца, што ў Пінску ёсць такі майстар. Дапамагаюць і сацыяльныя сеткі. Хтосьці выкладвае там калянайт, фота з паездкаў, паходаў на шашлык, а я — свае музычныя інструменты.

«За табой — школа»

Індывідуальны прадпрымальнік супрацоўнічае з аддзеламі культуры выканкамаў Брэсцкай, Гродзенскай, Мінскай абласцей. Таму, калі ўзнікла неабходнасць прадставіць на працоўкі, звярнуліся да Руслана Алегавіча. Ён адразу згадзіўся прывесці прэзентацыю. Прайшоў час і прапанову ўдакладнілі — выстаўка з удзелам Прэзідэнта.

Сустрэча прайшла плённая. Аляксандр Лукашэнка высока ацаніў працу Руслана Макарэвіча, даручыў дапамагчы майстру і адзначыў: «За табой — школа. Пакуль ты адзін, але ў цябе павінна быць больш памочнікаў». Гэтым зараз і заклапочаны Руслан Алегавіч. Адзіны дарадца пакуль толькі сябра, гітарны майстар.

Пытаюся: «Дзе будзеце шукаць змену?»

з таварышам ужо размаўлялі. Важна, каб там можна было захоўваць інструменты для рамонт. Патрэбны абсталяванне і памяшканне для пыльнай работы, дзе будзем пілаваць, габляваць, пакой для зборкі, афарбоўкі інструментаў. Трэба кантраляваць тэмпературу, вільготнасць у майстэрні — яны ўплываюць на якасці вырабаў, — расказвае Руслан Алегавіч.

На першым этапе майстры плануюць павялічыць вытворчасць да 30 інструментаў. Калі з'явіцца ўмовы, выйдуць і на 50, калі будзе попыт.

Асаблівасць кожнага інструмента ў тым, што свае магчымасці і непаўторнае гучанне ён атрымлівае толькі праз час. Балалайка таксама не адразу «раскрываецца».

— Інструмент лепш пачынае гучаць, калі яго абыграюць. Каб дрэва «зайграла», спатрэбіцца ад шасці месяцаў да года. Вельмі небяспечна выносіць інструмент у такі час на вуліцу, з-за перападаў тэмпературы. Калі пастаяць на прыпынку ў чаканні аўтобуса, унутры вырабу можа з'явіцца вільгаць.

— А як дзецям іх у музычную школу насіць?

— Гэта звычайная праблема для музыкантаў. Таму інструменты і патрабуюць тэхнічнага абслугоўвання, рамонт.

Два Макарэвічы

Таленавіты чалавек — таленавіты ва ўсім. Руслан Макарэвіч — пацвярджэнне выслоўя. Ён заўзятый рыбак і чалавек з музычным густам.

Сярод любімых выканаўцаў — класікі рока «Smoke», «The Beatles», «Led Zeppelin».

— У савецкія часы іх запісы даставаліся з вялікай цяжкасцю. Я працаваў інжынерам, мой заробак быў 113 рублёў. Фірмовыя пласцінкі з замежжа каштавалі ад 25 да 40 рублёў, таму дазволіць іх сабе маглі нямногія. Але ў той час ужо з'явіліся магнітафоны і можна было перапісваць касеты. Калі ўпершыню пачуў «Deer Purple», у мяне быў шок! Такая непадобная музыка чапляла. Адзначу альбом 1971 года «Deer Purple in Rock» — віртуознае сола на гітары і вакал. Ад любімай кампазіцыі «Child in Time» — мурашкі па спіне беглі, — настальгіруе Руслан Алегавіч.

І канешне, 1980-я гады, як без «Машины времени»!

— Памятаю, як паехалі на бульбу, хлопцы ўздыхалі: «Якая песня «Свечка»! Давай паслухаем». Пытаю: «А хто там іграе?» Адказ: «Андрэй Макарэвіч!» Не можа быць! А калі я фотаздымак убачыў — ледзь са смеху не зваліўся. У мяне, першакурсніка, была такая ж прычоска! І падобныя мы, як дзве кроплі вады. Падумаў, што гэта нейкі знак, — успамінае майстар.

На погляд Руслана Макарэвіча, гэтыя песні — на стагоддзі: «А цяпер моладзь спажывае «музычны фастфуд».

Яшчэ адно хобі — рыбалка. Руслан Макарэвіч з дзяцінства самастойна майстраваў вудачкі і блешні. Асалода такога адпачынку не толькі наліваць рыбы, але і палюбавацца краявідамі.

— На Палессі шмат рэк і азёр. Гэта мая малая радзіма. Я тут вырас. Немагчыма нарадзіцца ў такім месцы і не любіць прыроду.

Руслан Макарэвіч прызнаецца, што музыка не проста яму падабаецца, а патрэбна кожны дзень, гэта яго духоўны хлеб. І да таго ж — справа ўсяго жыцця.

Марыя ДАДАЛКА.

Не прапусціце!

РАДЗІННАЕ. ТОЕ, ШТО ЗАЎЖДЫ ПОБАЧ

Вядома, што ўсё новае — гэта добра забытае старое. Але ёсць выключэнні з гэтага распаўсюджанага правіла. Ёсць старое, якое не становіцца новым, але застаецца актуальным, бо ніколі не забываецца, захоўваецца калі не ў нашай памяці, дык у падсвядомасці дакладна. Напрыклад, народныя звычкі і традыцыі — тое, што нашы продкі на працягу стагоддзяў пражылі, значылі на ўласным досведзе як галоўнае і жыццёва важнае. Тое, адгалоскі чаго мы і сёння бачым, чуем, адчуваем, разумеючы нейкім шостым пачуццём, што яно нам, дзецям веку гаджэтаў і марсаходаў, таксама вельмі патрэбнае, каб быць у гармоніі з навакольным светам і самім сабой. Мы ўжо не ведаем глыбінных сэнсаў нейкіх дзеянняў, але ж імкнёмся ўсё зрабіць правільна, каб гэту гармонію не парушыць.

На працягу многіх гадоў разабрацца ў сутнасці народных звычаяў чытачам «Звязды» дапамагалі даследчыкі народнай культуры Аксана Катовіч і Янка Крук. Рубрыка «Радзіннае», якую яны вялі, была своеасаблівай энцыклапедыяй, дапаможнікам і для тых, хто верыць у сілу народных звычаяў і абрадаў, і для тых, хто проста цікавіцца гэтай багатай спадчынай і хоча ведаць пра яе больш... Ідэя аднавіць гэту рубрыку на старонках газеты з'яўлялася ўсякі раз пасля сустрэчы з падпісчыкамі: людзі ў розных кутках Беларусі з удзячнасцю яе згадвалі і прасілі працягнуць.

А днямі згадка пра «Радзіннае» прыйшла з італьянскага Турына. Там на фестывалі традыцыйнай ежы ўдзельнічала і даволі прадстаўнічая беларуская дэлегацыя. Дык вось, гэтыя людзі з розных рэгіёнаў нашай краіны, якія рупяцца аб захаванні нацыянальнай кухні і культуры харчавання, сабраўшыся разам падчас фестывалю ў далёкай Італіі, ведаеце, пра што гаварылі? Пра рубрыку «Радзіннае», якую калісьці чыталі ў «Звяздзе»!

Даведаўшыся пра гэта, мы цвёрда вырашылі: «Радзіннаму» на старонках «Звязды» быць. З аўтарамі рубрыкі мы зараз абмяркоўваем яе новы фармат. Адзінае можна сказаць дакладна: назву пакідаем тую ж. Бо гэта якраз той выпадак, калі новае — гэта не забывае і заўжды актуальнае старое.

А публікацыі з'явіцца ў хуткім часе. Сачыце за гэтай — будзе цікава!